

Stefania Helena Anculewicz (25 VIII 1928 – 9 XII 2002)

Urodziła się w Chołopcach, pow. Horochów. Losy jej rodziny są odzwierciedleniem typowych przeżyć Polaków zamieszkałych na Wołyniu w latach trzydziestych i czterdziestych XX w. Jej ojciec Andrzej Gać, zgodnie z nakazem historii był legionistą, uczestnikiem walk w I wojnie światowej, ochotnikiem w wojnie polsko-bolszewickiej oraz uczestnikiem walk w wojnie obronnej we wrześniu 1939 r. W latach 20., jako osadnik wojskowy osiedlił się w powiecie łuck, gdzie pełnił funkcję gajowego. Mama, Franciszka z d. Górską, zajmowała się domem i wychowaniem dwóch córek Stefanii i Eugenii.

Były to czasy, do których Stefania Anculewicz często z utęsknieniem wracała w swoich wspomnieniach z dzieciństwa i młodości, ale bieg historii wyznaczył Jej rodzinie dalsze losy. W 1943 roku, z chwilą rozpoczęcia przez Ukraińską Powstańczą Armię masowych morderstw na ludności polskiej, porzucili własne gospodarstwo rolne uciekając do Łucka i tam pozostali do zakończenia wojny. W kwietniu 1945 r., w ramach repatriacji ludności polskiej, wyjechali pierwszym transportem w „nieznane” i 15 maja dotarli do Olsztyna, gdzie osiedlili się na stałe. Tutaj siedemnastoletnia Stefania podejmuje przerwana na czas wojny naukę, szybko nadrabia zaległości szkolne, najpierw w gimnazjum, a potem w Liceum Pedagogicznym. Po zdaniu matury, od 1 VIII 1949 roku rozpoczęła pracę zawodową w Zarządzie Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego w Olsztynie, gdzie pełniła funkcję sekretarki oraz zajmowała się prowadzeniem biblioteki związkowej.

Dalszym etapem jej pracy zawodowej był Wojewódzki Dom Kultury w Olsztynie. Tam, w okresie od 16 IV 1951 roku do 30 IX 1972 roku pracowała kolejno na stanowiskach: kierownika biblioteki, kierownika Centrali Kompletów Ruchomych, a potem od 1 II 1958 roku na stanowisku instruktora Ośrodka Metodycznego.

Był to czas, w którym swoje ambicje zawodowe realizowała ciągłym podwyższaniem kwalifikacji. Ukończyła roczny kurs bibliotekarski powołany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz Centralny Zarząd Bibliotek, a w 1967 r. studia wyższe na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Swoje dotychczasowe doświadczenia zawodowe z sukcesem wykorzystała w pracy magisterskiej pt. Funkcja wychowawcza powiatowego domu kultury (na przykładzie Powiatowego Domu Kultury w Mrągowie) uzyskując dyplom magistra pedagogiki z wynikiem bardzo dobrym. Będąc instruktorem w Wojewódzkim Domu Kultury zajmowała się koordynacją prac w zakresie problematyki oświatowej. Organizowała seminaria i kursy dla pracowników w terenie, prowadziła instruktaż w zakresie wykorzystania książek i czasopism zarówno w pracy samokształceniowej, jak i w przygotowaniu i prowadzeniu różnorodnych form pracy w placówkach kulturalno-oświatowych. Na wojewódzkich szkoleniach prowadziła zajęcia dot. form pracy z książką, popularyzowała konkursy czytelnicze i inne akcje związane z upowszechnianiem czytelnictwa.

Z całą pewnością należy uznać, że Jej praca w Wojewódzkim Domu Kultury wniosła duży wkład do rozwoju czytelnictwa w środowiskach robotniczych regionu warmińsko-mazurskiego. Już jako doświadczony, o wysokich kwalifikacjach pracownik od 1 X 1972 roku podjęła pracę w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie. Trudno w tej chwili określić motywację tej zmiany, ale należy przypuszczać, że wynikała ona z Jej osobowości. Tworzenie warsztatu informacyjnego oraz obsługa informacyjna czytelników wymaga od bibliotekarza dużej wiedzy, zdolności koncentracji i dokładności. Chociaż Stefania Anculewicz

dobrze czuła się w tej roli, to od 1 X 1975 roku podjęła w bibliotece bardzo odpowiedzialną funkcję kierownika Działu Instrukcyjno-Metodycznego, wykorzystując swoje wcześniejsze doświadczenia instruktorskie.

Przez dwa lata skutecznie organizowała i koordynowała pomoc instrukcyjno-metodyczną dla sieci bibliotek publicznych, liczącej w owym czasie znaczną liczbę placówek. Prowadziła również wykłady i zajęcia z metodyki pracy bibliotekarskiej na kursach i seminariach organizowanych przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną. Współpracowała z instytucjami zajmującymi się czytelnictwem. Po upływie dwóch lat pracy na stanowisku instruktora bibliotecznego, wymagającej energii i szybkiego działania, od 1 X 1977 roku wróciła znów do spokojnej, wymagającej skupienia, niejednokrotnie nużącej pracy bibliografa w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym i objęła stanowisko kierownika Oddziału Informacji.

Tutaj, jako starszy kustosz, pozostała aż do emerytury, na którą przeszła 1 IX 1983 roku w wieku 55 lat. Jednak już po upływie niespełna dwóch tygodni (12 IX) została ponownie zatrudniona w tym dziale w niepełnym wymiarze godzin (1/2 etatu). Pracę tę kontynuowała przez następne 12 lat, aż do 1995 roku. Nie robiła tego z pobudek materialnych, praca bibliografa dawała Jej dużo satysfakcji osobistej, a bibliotece przyniosła wiele korzyści.

Stefania Anculewicz jest autorką kilku przydatnych publikacji bibliograficzno-informacyjnych. Opracowała Katalog zbiorów bibliograficznych znajdujących się w wybranych bibliotekach m. Olsztyna, którego pierwsze wydanie ukazało się w 1980 r., a drugie rozszerzone i uzupełnione w 1988 r.

Opracowała trzy retrospektywne tomy Bibliografii Warmii i Mazur obejmujące piśmiennictwo za lata: 1965-1967 (wyd. 1989), 1968-1970 (wyd. 1992), 1986-1987 (wyd. 1996). Zajmowała się również działalnością dydaktyczną. W latach 1974-1979 była zatrudniona na umowę-zlecenie jako wykładowca w Zakładzie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej b. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie. Wiele lat prowadziła zajęcia w filii Państwowego Ośrodka Korespondencyjnego Kształcenia Bibliotekarzy.

W uznaniu Jej osiągnięć w pracy zawodowej i społecznej uhonorowana została odznaką Zasłużony dla Warmii i Mazur (1966), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1966), odznaką Zasłużonego Działacza Kultury (1966), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1981) oraz honorową odznaką Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (1993).

W 1995 roku zakończyła swą pracę zawodową jako osoba spełniona. Zajął się domem, czytaniem zaległych lektur oraz robótkami ręcznymi, a zwłaszcza szydełkowaniem i haftowaniem, w których była mistrzynią. Spod Jej rąk wychodziły artystyczne dzieła. Była również mądrą i troskliwą żoną i matką. Dumą był dla niej jedyny syn Zbigniew, dziś uznany historyk, pracownik naukowy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Ona skutecznie zachęcała go do czytania książek, motywowała do pracy nad sobą i wspierała w niepowodzeniach. Wszystko, także swoją ciężką i podstępłą chorobę przyjmowała ze spokojem. Nie narzekała. Koła milczące przerażenie męża i syna. Zmarła 9 XII 2002 roku.

Bożena Wasilewska
Kierowniczką Działu Informacyjno-Bibliograficznego WBP

Tekst autoryzowany przez syna Zbigniewa